

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Tudósok tétovasága (5. oldal)

Koronavírus: információ, telefonszámok,
programok (10-11. oldal)

Karantén-beszélgetések (6-7. oldal)

Lapunk a korlátozások ideje alatt csak online jelenik meg!

Dr. Frölich Róbert rovata

Tórai parancs, hogy a Peszách másnapjától kezdődő ötven napot számláljuk. Hét teljes hetet, 49 napot kell számolnunk. Ez az oka, hogy minden este, a számlálásnál nemcsak a napokat, de a heteket is számoljuk, pl: ma van a hetedik nap, amely egyúttal egy hete is az ómernek.

Emlékmű Bar-Kochba hős katonái tiszteletére a Júdeai-sivatagban, Nahal Heverben

Az ókori Izraelben az aratás Peszách 2. napján kezdődött, és hétszer hét napon át, egészen az ötvenedik napig, Sovuajs szünnepeig tartott. Pészachkor az árpát, Sovuajszkor pedig a búzát aratták le. Az aratás idejét kéve (ómer) segítségével jelezték. Minden nap félretettek egy kalászt, s ha letelt a hét, kévébe kötötték. Innen tudták, hány nap, hány hét telt el az aratás kezdete óta. Ez is egy formája volt az ómerszámlálásnak. A számolás összeköti a politikai szabadulás ünnepét (Peszách) a szellemi, lelki szabadulás ünnepével

Bar-Kochba szabadságharca és az ómerszámlálás

(Sávuot), melyen a Tóra átvételét és egyben I.ten megnyilatkozását ünnepeljük.

Hajdan, mint bármely más népnél, az aratás ideje örömteli időszak volt, ám a történelmi események következtében az ómerszámlálás a gyász ideje lett. Ugyanis ezekben a hetekben verték le a rómaiak a Bar-Kochba vezette zsidó szabadságharcot, időszámításunk szerint 135-ben. Ez a harc volt az utolsó esély az elveszített államiság visszaszerzésére. Ezt azonban a korabeli zsidóság nyilvánosan még csak nem is említhette meg a római elnyomás miatt, ezért azt ol-

vashatjuk a Talmudban: ebben az időszakban Rabbi Akiba (ő volt a szabadságharc szellemi vezére) 24 000 tanítványa halt meg, egy járvány következtében. Egyetlen napon, így szól a leírás, az ómerszámlálás 33. napján azonban szünetelt a járvány. (A kód világos: a járvány a római légiók, a szünet pedig valószínűleg egy győztes csata.)

Ezen időszak a későbbiekben is szomorú eseményeket élt meg. Erre az időszakra esnek az 1095/96-os első kereszties-hadjárat kereszteseinek vérengzései a

Rabbi Akiba, a mártír rabbi

Akiba ben Jozsef, azaz Rabbi Akiba. Életéről rengeteg feljegyzés található a Talmudban, illetve más korabeli forrásokban, azonban ezekből igen sok inkább legenda. Tény, hogy ifjúkorában pásztor volt, s későn, férfikorában kezdett tanulni. Előbb szülővárosában, Lyddában Rabbi Eliézer ben Hyrkanos volt a mestere, majd Rabbi Tarfon, aki később tanítványa és csodálója lett. Amíg Rabbi Eliézer élt, Akiba Lyddában működött, mestere halála után Bené Berakban, Jaffa közelében, később Ziphronban, ezután Jabnéban, ahol a szanhedrin elnöke lett. Tanítványai számát a Talmud 12000-re tesz.

Rabbi Akiba

Rabbi Akiba több forrás szerint is jelentős – szellemi vezető - szerepet vállalt a három és fél évig tartó szabadságharcban, melyet 2. zsidó háború néven is említenek. Bar-Kochba-t a „Csillag fiának”, majd az első győzelmek után Messiásnak nevezett.

A túlerőben lévő rómaiak végül győztek és Hadrianus császár rengeteg zsidót adatott el rabszolgának, sokat Egyiptomba telepített, illetve Hispania belsejébe deportáltatott. A császári ediktum megtiltotta a zsidóknak, hogy átlépjék Jeruzsálem falait, a körülmetélést, a szombat ünneplését s imaszerek használatát is. E kort „az üldözések korának” is nevezik. Rabbi Akiba ekkor halt mártírhálalt tíz társával, mert megszegte az előírásokat. Évekig börtönben tartották, s a leírások alapján az a legvalószínűbb, hogy elevenen elégették. Akiba eközben a körülötte állóknak tanításokat adott, a „Smá Jiszroél” imával az ajkain halt meg.

Rajna-melléki zsidó hitközségeken: Speyer, Worms, Mainz. E városokról nevezték el e tragédiát: gözérász SUM, (Speyer, Worms, Mainz pusztulása, a három város héber kezdőbetűiből képzett betűszóval), s ebben az időszakban kezdődtek a Kárpátalján, majd 1944 tavaszán a magyarországi deportálások is.

A vallási szokás szerint az ómerszámlálás idején a zsinagógában sajátos gyászmelódiával énekliek el a szombatköszöntő dalt, a vallásos férfiak nem borotválkoznak, nem vágatnak haját, nem szokás esküvőt (lakodalmat), vagy más nagyobb szabású rendezvényt tartani.

Számolás és áldás

A számlálás során este áldást mondunk:

„Áldott vagy Te, Örökkévaló Istenünk, a Világ Ura, ki megszentelt minket parancsolataival, s meghagyta nekünk az omer számlálását!” Az áldás után megemlítjük a számolt napok számát (és ugyanezt hetekkel). A kimaradt számolás másnap pótolható, ám ilyenkor nem mondunk áldást., miként több nap kihagyása esetén sem. Pénteken este a zsinagógában a kidus után kell az ómert számolni, szombaton pedig a hávdálá előtt, mivel pénteken este igyekeznek minél előbb megszentelni a szombatot, és szombaton minél későbbre halasztani a búcsút.

Lág Boajmer

A Peszách és Sovuajs közötti időszak az ómerszámlálás ideje. (Eredetét lásd fent.) A gyász lág boajmerkor, az ómerszámlálás harmincharmadik napján szünetel. E napon ugyanis szünetelt a járvány, ezért megszakad a gyász. Ilyenkor szokás volt kivonulni a szabadba, az iskolásokat, a gyerekeket ma is kirándulni viszik. Izraelben, Méron városában ezen a napon emlékeznek meg a Zóhár (a Kabbala főműve) állítólagos szerzőjének, Simon bár Jochájnak halálának évfordulójáról, sírjánál nagy tüzeket gyújtanak.

Érdekeség, hogy a különböző zsidó közösségek eltérő harminchárom napot jelölnek meg a gyász idejének, mert a bölcsek különböző időszámításokat alkalmaztak a harminchárom napra vonatkozólag. Magyarországon az általános szokás, hogy az ómerszámlálás ideje alatt végig gyászidőszakot tartunk.

Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat és könyvei

Korábbi számainkban több, a XIX század végén, a Magyar Zsidó Szemle című kiadványban megjelent írást is közreadtunk. Később folytatjuk e sorozatunkat, de most egy másik, zsidó szervezetet, az Izraelita Magyar Irodalmi Társulatot (IMIT) és szintén rendszeresen megjelenő évkönyveit ajánlunk figyelmükbe, melyekből majd ugyancsak közlünk szemelvényeket. Az IMIT az Országos Izraelita Iroda kezdeményezése folytán hosszabb eszmecsere után 1894. február 14-én tartotta alakuló közgyűlését. Külföldi zsidó és honi egyházi (katolikus és protestáns) társulatok példái lebegtek a szervezők szeme előtt. Célja a zsidóság vallásos és tudományos irodalmának, valamint felekezeti életének ismertetése, idevágó munkák kiadása és terjesztése, nyilvános felolvasások és pályakérdések kitézése és jutalmazása által. Az IMIT a magyarországi „haladó” (ún. neológ)

zsidóság szellemiségét tükrözte, fő célja a vallási-tudományos ismeretterjesztés és a valláskulturális élet felpezsdítése volt, elsősorban felolvasások és kiadványok révén. A társulat székhelye Budapest, ügyeit az igazgatóság és a választmány vezették. Évente Évkönyvet adott ki, melynek minden kötete számos közérdekű tanulmányt közölt. Emellett számos önálló, forrásértékű tudományos könyvet jelentett meg. Az Irodalmi Társulat adta ki a szöveghez szigorúan alkalmazkodó első magyar nyelvű teljes bibliafordítást négy kötetben. Az Évkönyvek 1895-től 1918-ig, majd 1929-től 1943-ig jelentek meg. A vészkorszak után az IMIT már csak rövid időre újíthatta fel a működését (1947 végén) – de csupán csak egy évkönyv megjelentetésére futotta, 1948-ban. Ezen évkönyvek utódainak tekinthetők a Scheiber Sándor szerkesztésében 1970-ben, majd 1971-től 1984-ig kétévente -

a Magyar Izraeliták Országos Képviselőlete égisze alatt - megjelentetett Évkönyvek. Továbbá néhány, az Országos Rabbiképző Intézet által ezután megjelentetett évkönyv.

A zsidósággal foglalkozó tudomány legkülönbözőbb ágaihoz (magyar és általános zsidó történelem, irodalomtörténet, vallástörténet, stb.) tartozó tanulmányok többségükben tudományos beccsel bírtak a maguk idejében, és bírnak - részben - ma is. A tudományos és ismeretterjesztő tematika mellett a szépirodalom, a memoár-irodalom, a kortörténet is jelentős súllyal szerepel az Évkönyvek lapjain. Érdekes átböngészni az első, az 1895-ös kiadvány <https://tinyurl.hu/kpb2> utolsó fejezeteit. Ebben olvashatunk az alakulásról, működésről, a Társulat pénzügyeiről, különböző tagjairól, bizottságairól, s persze az alapszabályáról is. Megtudhatjuk, a szervezet első elnökének Kohn Sámuel volt választották. Az idén 100 éve elhunyt tudós rabbiról nem árt tudni, 1866. június 2-án ő tartotta az első magyar nyelvű hitszónoklatot a Dohány utcai zsinagógában.

A Bibliából ír családregényt Littner György

A járvány előtti utolsó salesüdeszek egyikén, Littner Gyuri barátunk beszélt, s részleteket is felolvasott készülő könyvéből. Miután a Pesti Sólet több emberhez jut el, mint ahányan részt ve(he)ttek a bemutatón a Talmud-Tórában, így most lapunkban olvashatnak a még kiadásra váró könyvről, könyvből.

Littner Gyuritól megtudtuk, hogy a kötet címe: Családregény a Bibliából, alcíme: A kezdet.

Így talán nem meglepő, hogy a Tóráról szól, azonban csak azokból a részekből válogatott, amelyekben cselekmény is van. Minden szereplő saját szemszögéből mondja majd el élete történetét, így önmagától összeállt egy családregény.

Íme az első részlet, melyet terveink szerint több is követ majd. Fogadják szeretettel!

ALEF, BÉT

A héber írás azután keletkezett, hogy a héber elszaporodtak. Az első héber Ábrahám volt, aki Babilóniában született a bálványimádó Terah fiaként. Terah rendkívül gazdag ember volt. Sok szolgálával és rengeteg állattal rendelkezett. Három fiát mindenre

megtanította, amire lehetett, de nem tanította meg őket írni, mert azt maga sem tudott.

Ábrahám felnőtt korában az Ő.való utasítására elhagyta a szülői házat, az apja Terah adott neki szolgálkat és állatokat az új élete kezdéséhez. Később az Ő.való szövetséget kötött Ábrahámmal és leendő utódaival, viszont ez a szövetség szóbeli ígéret volt, bár a pecsét a körülmételés által már rá került a szerződésre. Ábrahám si-

keresen gazdálkodott, de neki sem volt szüksége az írásra.

Utódai Izsák, majd Jákob szintén állattenyésztéssel foglalkoztak, és szintén nem tudtak sem írni, sem olvasni. Majd utódaik négyszáz évig rabszolgaként éltek Egyiptomban, ahol kisebb gondjuk is nagyobb volt annál, hogy kitaláljanak egy saját héber írást.

Jött Mózes, aki a Fáraó palotájában élt negyven évig, és ott megtanították írni és olvasni az

egyiptomi demotikus írásra. Azonban ő sem foglalkozott egy héber írás megalkotásával. A következő negyven évben, Midján papjánál élt, akinek szintén nem volt köze a héber íráshoz.

Az Ő.való kérésére otthagyta családját Midjánban, és Egyiptomba ment, hogy kivezesse a hébereket a rabszolgaságból a szabadságba. Vándoroltak a Sivatagban, míg elértek a Szináj hegyéhez, ahol az Ő.való kinyilatkozott, és elmondta a Tízparancsolatot, majd felrendelte magához Mózes a hegyre. Itt átadta a két kőtáblát, melyekre saját maga írta fel héber írással a Tízparancsolatot.

Mózes csak állt, s bámulta a kőtáblákon az írást, amit nem tudott elolvasni! Ekkor az Ő.való negyven napig tanította Mózes az alefbétre, az általa leírt betűkre. Mózes pedig tökéletesen megtanulta mindezt. Erre a legjobb bizonyíték az a két kőtábla, amelyre már Mózes véste a Tízparancsolatot, miután összetörte az ajándékba kapott kőtáblákat.

Legyünk büszkék arra, hogy a világon egyedül a zsidók rendelkeznek olyan írással, amelyet a Teremtő alkotott meg a számú(n)kra!!!

Hatalmas siker az Anna Frank videonapló

Óriási népszerűségnek örvend a fiatalok körében az Anne Frank naplója alapján készült videonapló-sorozat a YouTube-on – közölte az amszterdami Anne Frank Ház. A múzeum szerint az 5-10 perces epizódokat több mint 1,5 milliószor nézték meg az intézmény YouTube-csatornáján, amelyre minden hétfőn és csütörtökön kerül fel új rész.

Számos extra (a történelmi kort és sok érdekességet bemutató angol nyelvű feliratos) epizód egészíti ki a tizenöt részes sorozatot, amely a napló alapján mutatja be az 1944. augusztus 4-ig tartó eseményeket. Az amszterdami ház rejtekéből ezen a napon hurcolták el a kamaszlányt és családját a nácik. Anne Frank 1929. június 12-én született Frankfurtban. Családját a nácik hatalomra jutása után Hollandiába menekült. Amszterdamban telepedtek le, ahonnan az ország náci megszállása után sikertelenül próbáltak kivándorolni Amerikába, így 1942-től bujkáltak. Ezt az időszakot örökítette meg naplójában Anne. Utolsó feljegyzése 1944. augusztus 1-jei keltezésű. Három nappal később a náci hatóságok felfedezték amszterdami rejtekhelyüket és elhurcolták a családot.

Anne 1945 márciusában, 15 éves korában a bergen-belseni táborban, tifuszbajrányban halt meg, alig néhány héttel a láger felszabadítása és a háború vége előtt. Naplóját az UNESCO a világorökség részévé nyilvánította és az alkotás a világ tíz legolvasottabb könyve közé tartozik.

A nagy sikerű videósorozatot az emlékére létrejött hollandiai alapítvány indította el. A rövid videóknak a 13 éves Luna Cruz Perez meséli el Anna történetét. Eddig már tizenkét részt (és a már említett pluszokat) követhették nyomon az érdeklődők az alapítvány videómegosztóján. Az első részt eddig már majdnégy millió látták. A sorozat itt érhető el:

<https://www.youtube.com/user/AnneFrank/videos>

A Pesti Sólet menüje

Erőleves palacsintatésztával

Hozzávalók: 1 kg marhahús és csont, 4-5 db sárgarépa, 1 db karalábé, kis darab zeller, 1 fej vöröshagyma, 1 zöld paprika, 1 db paradicsom, só, néhány szem feketebors
A palacsintához (12 db-hoz): 125 g liszt, 40 g margarin, 2 db tojás, 2,5 dl szénsavas ásványvíz, csipet só.

Elkészítés: A húst megmossuk, és (ha kell) feldaraboljuk, a répát, a petrezselymet, a karalábét és a zellert, a hagymát meghámozzuk. Megfelelő méretű fazékba tesszük a csontokat és a húst, és felengedjük hideg vízzel, hogy ellepje. Feltesszük főni közepes lángon. Amikor hab keletkezik a tetején, leszedjük, csökkentjük a lángot, beletesszük az összes zöldséget (a paradicsom, a hagyma és a paprika egészben kerül bele), és sózzuk, borsozzuk. Közepes, vagy annál kisebb lángon addig főzzük, amíg a zöldség és a hús is megpuhul. Végül kiszedjük a zöldségeket, és leszűrjük.

Amíg fő a leves, elkészítjük a palacsintát: a hozzávalókat csomómentesre keverjük, fél órát pihentetjük, majd egy serpenyőben kisütjük. Ha kész, üresen feltekerjük, és csíkokra vágjuk őket. A leszűrt alap lébe beleszórjuk a palacsintacsíkokat, és petrezselyemzölddel vagy snidlinggel tálaljuk.

Borsos tokány hátszínből

Hozzávalók: 1,5 kg lapos vagy magas hátszín, 3 db közepes fej makói vöröshagyma, 4-5 gerezd fokhagyma (készlappal összezúzva), 10 g paradicsompüré, 2 dl száraz-fehérbor, kb. 5 dl marhahúsleves, só, frissen őrölt feketebors, 1 dl étolaj

Elkészítés: Elkészítés: A finomra vágott hagymát zsíron dinszteljük meg. Közben a húst vágjuk vékony 3 centi hosszú csíkokra. Adjuk a hagymához, sózzuk, borsozzuk, majd közepes tűzön pirítsuk, főzzük el a levét. Keverjük bele a paradicsompürét és pirítsuk rozsdabarnára, öntsük fel a fehérborral. Ha elpárolgott az alkohol, izesítsük zúzott fokhagymával, s annyi csontlével öntsük fel, hogy ne lepje el a húst teljesen. Pároljuk lassan, amíg a hús megpuhul. Időnként pótoljuk az elfőtt levét csontlével. Akkor lesz jó az étel, ha leve tartalmaz. Köretnek fogyasszunk mellé párolt rizst, főtt-, vagy törtburgonyát.

Kekszes-almás sütés nélkül

Hozzávalók: **A tésztához:** 50 dkg háztartási keksz, 3 csomag főzni való vanília ízű pudingpor (12 dkg), 20 dkg kristálycukor, 8-10 evőkanál víz, 8 dl víz, 1,25 kg alma
A tetejére: 4 evőkanál porcukor, 4 evőkanál keserű kakaópor, 5 dkg sütőmargarin

Elkészítés: Az almát meghámozzuk, kicsumázzuk és nagy lyukú reszelőn lereszeljük. Lábasba rakjuk, fél liter vizet öntünk rá, cukorral izesítjük, majd 8-10 perc alatt puhára főzzük. Közben a pudingport 3 deci vízzel kikeverjük, az almához öntjük, és kevergetve 2 percig főzzük, míg besűrűsödik. Egy közepes tepsi alját kekszel kirakjuk, a meleg almakrémet egyenletesen rákenjük. A tetejére sorban rákerül a keksz. A kakaóport, a porcukorral és 8-10 evőkanál vízzel kevergetve fölforraltjuk, a tűzről levéve a margarint hozzáadjuk, majd a mázat a sütemény tetejére kenjük. Egy napra hűtőbe rakjuk, másnap lehet szeletelni.

Szentgyörgyi Zsuzsa

Tudósok tétovasága

Napjaink rettegése egy közelgő globális katasztrófától nem új jelenség. Nemcsak a jeles kalendáriumi időpontok, ezredfordulók körüli világvége hisztériákra kell gondolni, hanem a modern technika által keltett veszélyek olykor eltúlzott fenyegetéseire is. Mi több, éppen most, a korona-vírus, a COVID-19 uralma idején a látszólag a XX. században már legyőzött világjárványok halálos uralma is veszélyezteti az emberiséget, a civilizációt. Meglepő, hogy ilyen katasztrófa-üzenetet hordoz egy majd fél évszázada írt (1973-ban jelent meg), de magyarul csak nemrég kiadott könyv is.

Különös időszzerűséget rejt ez a karcsú regény. Némileg mellbe vágó címe (Szajhák) első pillanatra megtévesztő. Nem, semmi esetre sem házhoz rendelhető, szépséges rosszlánnyok a hősei, hanem világhírű, hírnévben, megbecsülésben, sőt, pénzben is fürdő, kiváló tudósok. Abból a fajtából valók, akik sűrűn tűnnek föl kongresszusokon, konferenciákon, Mexikótól Skandináviáig, Moszkvától Új-Zélandig. Jól ismerem őket, mert magam is számos ilyen eseményen megfordultam. Ők a díszvendégek, olimposzi magasságokban lebegő hírességek. Kijelentéseik megfelelőbbé tehetetlennek számítanak, kutatási eredményeik követendőnek. Ilyen tudósokból hív össze egy tucatnyit egy maga is kiemelkedő, Nobel-díjas híresség, hogy – látván és belátván világunk általános válságát – közösen tárják fel a jelenségeket, és azok ismeretében adjanak recepteket a döntéshozóknak (kevésbé emelkedett megnevezéssel: a politikusoknak) a megelőzésre és a védekezésre.

A végkimenetelt a szerző a könyv alcímében is jelzi: tragikomédia.

Tizenketten jönnek össze. Számoságuk, mint az apostoloké, csakhogy voltaképpen szinte mindegyikük egy-egy Júdás. Sorra beszámolnak a kutatási témáikról és eredményeikről. Kellőképpen nagyképűen és némileg a többieket hergelve is. Voltaképpen egyetlen közülük, akinek munkája befogadásra készítő, igaz, ő atomfizikus. És ő, Nikola az, aki kieszelte és összehívta ezt az összejövételt. A bevezetőjében elmondott, megvitatandó tíz pontja – tíz fenyegető, világunk pusztulásáig elvezető problémák — döbbenetesen mai témák is lehetnének. Igaz, nála, a beszélgetést megszervező Szolovjev-nél még az atombomba jelenti az alapvető, fő veszélyt — a klíma-

A decemberben elhunyt, Varga Imre, – aki egyben az Emanuel- emlékfű alkotója is, – Koestler szobra a Városligeti fasorban.

fenyegetést majd mi, a következő generáció adjuk hozzá. Ám a nukleáris fenyegetés nem sokat változott, sőt, nem is enyhült a tudós szajhák összejövetele óta: „...a legfrissebb statisztikák szerint a mára felhalmozott nukleáris robbanóerőből a Föld három és fél milliárd lakosára fejenként egy-egy, a hirosimainak megfelelő nagyságú atombomba jut”. Ami azóta változott, amióta Koestler ezt leírta, az, hogy immár mintegy hét és fél milliárd lakosra jut lényegében ugyanekkora pusztító erő. Igaz, erről is szól a jövőbelátó szerző: „a bolygó ilyenkor a rakéták és az emberek utazási sebességének növekedéséből következő összezsugorodását a

hozzáférhető élettér és táplálék-készletek hasonló csökkenése kíséri, mert a népesség jelenleg harmincöt évenként megduplázódik. (...) A népesség világszerte tömegesen vándorol a mezőgazdasági területekről a nagyvárosok felé (...) s a városok ennek következtében, úgy növekszenek és burjánzanak, mint a rák”.

Félelmetes, hogy mára, kevesebb, mint fél évszázaddal később, e jóslat-feltételezések a valóság tényivé váltak.

Ám a tudósoknak nincs megfelelő válaszuk sem a tények egységes kimutatására, még kevésbé a kiút lehetőségeinek ajánlására. Visszariadnak az olyan intézkedések le-

hetőségétől, mint a népesség-robbanás megfékezése. Döbbenet elhárítják az ilyen megoldásnak akár a felvetését is, mint: „Minden kormányzatot fel kell szólítanunk, hogy az önkéntes születésszabályozás eszközével állítsák meg a népességrobbanást. Ha a felhívás kudarcot vall – ahogy a korábbi esetekben történt, és nem kétséges, most is így lesz —, azt kell javasolnunk, hogy a katasztrófa megelőzése érdekében mondjanak le az önkéntességről. Hangsúlyozom: a népességi rátákra való tekintet nélkül minden országról beszélek” – jelenti ki az összejövétel kezdeményezője.

Igaza volt az – 1905-ben, Kestler Artur néven, Budapesten, egy zsidó családban született, és 1983-ban, Londonban elhunyt – írónak, valóban, tragikomédia ez a mű. Komikus, mert helyenként igazán mulatságosak a tudósi beszámolók és az egyáltalán nem emelkedett, sőt, időnként igencsak parlagias viták. És tragikus a valóság tükröződése benne. Az, hogy ha még a tudomány legkiemelkedőbb képviselői is ennyire tehetetlenek és tehetségtelenek, ennyire összhangra képtelenek az emberiség, szó szerint létfontosságú problémáinak megoldásában, a létét fenyegető veszélyeinek, ha nem is teljes elhárítására, de legalább csökkentésére. Vajon akkor mit várhatunk a náluk sokkalta kisebb képességeket bíró, csakis a hatalmat, mint abszolút célt és eszközt szem előtt tartó politikusoktól.

Koestler utolsó könyve, a Szajhák, izgalmas, lebilincselően érdekes olvasmány (Makovecz Benjámin kiváló fordításában, az ő leleménye a cím is). Most, a világjárvány, a karanténba zártságok idején különösen sokat mondó. Ám depresszióra hajlamosoknak nem ajánlom.

Karantén-beszélgetések a zsidóságról, étkezési szokások,

Március 23-án, az önkéntes karantén elején beszélgetett először a <https://erabbi.blog.hu> –n Dési János, a Pesti Sólet állandó szerzője, Frölich Róbert, zsinagógánk főrabbija, illetve Gábor György, az OR-ZSE vallásfilozófus professzora. A trió azóta számtalan érdekes témát vesézett ki, ezekből adunk egy rövid kivonatot. Szó lesz a macesszombócról, arról, hogy ki a zsidó, de Lilithről, szerelemről, erotikáról, hagyományról és még rengeteg izgalmas dologról.

Tartsanak velünk, kövessék a blogot, hallgassák meg/újra a kultúrtörténeti eszmecsereket!

ZSIDÓ ÉTKEZÉSI SZOKÁSOK

Mi a kóser, mit lehet enni, mit nem, mikor alkultak ki az előírások – indította a beszélgetést Dési János. Melyre főrabbinink válaszolt először, mely szerint Mózes III. könyvében lehet első alkalommal arról olvasni, hogy mit lehet -, s madarak esetében, mit nem lehet fogyasztani. „Ne főzd meg a gödölyét az anyja tejében” – háromszor fordul elő a Tórában. Ez a rabbinikus vélemény szerint azt jelenti, nem csak nem lehet a tejest és a hússost együtt főzni, hanem nem lehet együtt fogyasztani, de még hasznosítani sem. Egy vallásos zsidó így nem csak nem eszik sajtburgert, de nem is árulja – tette hozzá Frölich Róbert.

Gábor György kifejtette, hogy tudományos leírásokat kaphatunk, úgy mint: hasított körműek, kérdőző, míg a halaknál uszonyos, pikkelyes. Ebből arra következtethetünk, van egy szakrális jelentés, amely tudományos megfigyeléssel is párosul. De kiegészül mással is. A disznóevés tilalma pl azzal, hogy a disznó a környező népeknél sok helyen szent állatnak számított. Ezért a zsidók elutasították, mert számukra ezen állatok bálványának számítottak. Előadónk hangsúlyozták, az étkezés nem csupán a biológiai funkció miatt fontos, de kiemelt közösségépítő szerepe is volt, így szociális, sőt, szakrális funkciókat is betöltött. Gondoljunk csak pészachra, amikor az étkezés fontos része a széder estének.

Frölich Róbert kiemelte, a kasrut harmadik pillére – vérevés tilalma. Vér maga a lélek... Ezért is visszasák a különböző vérvádak, így a tisztaeszlári per is...

Hallhattunk a kóser vágásról, feldolgozásról. S arról is, hogy nem lehet kicsit kósernek lenni. Hiába nem eszik valaki sertéshúst, vagy nem

keveri a hússost és a tejest, ha nem az előírások szerint étkezik. Amit megtart, azzal azt jelzi, hogy azért fontos számára a zsidósága.

Gábor Györgytől megtudtuk, már a régi zsidók is készítettek egyfajta fagylaltot.

KI A ZSIDÓ, ÉS MITŐL LESZ AZ?

Hogyan definiálja magát a mózesi időben a zsidó nép, s ez miként változott azóta.

– Mózes idején úgy fogalmaztak, a papok királysága és szent nép – mondta Frölich Róbert. Majd hozzátette, úgy is meghatározták magukat, hogy „Izrael fiai”. De a körülmételek és a körülméletlenek is a különbségre hívta fel a figyelmet. Éppen ezért ekkoriban pusztán már a körülméletelés elég volt, hogy valaki attól kezdve a zsidók közé tartozzon.

– A zsidó nép abból a szempontból nem ugyanolyan nép, mint a magyar, orosz, francia stb., utóbbiak a történelem színpadán határozták meg magukat. Valamikor létrejöttek – említette Gábor György. – Míg a zsidó nép az önmeghatározása alapján, transzcendens módon jött létre. A zsidóság semmivel nem különb pro- és kontra, mint bármely más nép.

Mindketten kiemelték, I.ten feladattal látta el a zsidóságot, illetve az egyistenhitet és a Tóra „fénye” őrzésének fontos szerepét.

Az antik világban még nem antiszemitizmusról, hanem inkább judeofóbiáról beszélhetünk. Ez azonban a görög és a római kultúrfőlény miatt minden más népet is érintett. A kereszténység pedig antijudaista volt, ami teológiai zsidóellenességet, vitát jelentett. Aki kikeresztelkedett, komoly egyházi karriert is befuthatott, tehát szintén nem faji alapú volt a kirekesztés.

A mózesi törvények ügyeltek arra, hogy szociális, jogi, erkölcsi ügyekben rendezzék a nem zsidók ügyeit is. Ezek közül néhány példa: törvény előtti egyenlőség, szegények segítése, halottak eltemetése stb.

A Tóra azért is remek szöveg, mert hús-vér embereket jelenít meg. Nem tökéletes, hibátlan hősöket, hanem olyanokat, mint akár mi vagyunk. Az emberi erények annyira univerzális erények, hogy nem zsidó származású példákat hoz (Jób, Ruth stb.)

Mióta fontos az anya az illető zsidósága szempontjából? Mennyire zsidó, aki elhagyja a hitét? A „kiválasztottság” egy félreértelmezés. Ezeket és még sok mást is megtudhatnak, ha a teljes beszélgetést meghallgatják.

ÁDÁM, ÉVA, LILITH, HÁZASSÁG

– Ádám és Éva teremtése esetében az, hogy I.ten a saját képmására teremtette őket, nem a külső, hanem a belső tulajdonságaira utal a szöveg – kezdte az újabb beszélgetést főrabbinink. Megjegyezte, ez azt jelenti: megértsen és fel fogjon dolgokat. Rási szerint az első ember, mint Janus, kétarcú volt, és I.ten kettévágta, így lett férfi és nő. Akad Midrás, mely szerint az első ember hermafrodita volt, hiszen: „...férfi-nak és nőnek teremtette Őt...”, így, egyes számban.

Az első parancsolat: „szaporodjatok és sokasodjatok...” – az élet továbbvitelére szólít fel. Gábor György elmondta, Mózes I. könyvéhez írt kb. kétezer éves magyarázat, Genesis rabba felveti, hogy nem Éva, hanem Lilith volt az első nő. Nem tetszett neki, sértőnek találta, hogy az együttlét során ő legyen alul, majd Ádám erőszakossága miatt odébb állt.

De a Talmudban is olvashatunk Lilithről, aki az első bukott angyal, démon, s akitől főként éjszaka óvakodni kell.

– Mennyire tértek el a férfi-nő kapcsolatra, házasságra vonatkozó szokások, szabályok a mózesi korban a többiekétől – érdeklődött Dési János.

Mint Jákob története is bizonyítja, a többnejűség nem volt tiltott. Igaz, a mózesi törvények szerint egy testvérpárt már nem vehetett volna el. Fia, Izsák kapcsán azt olvassuk: „bevitte a sátrába, levette a fátylát, majd megszerette...”, azaz tudjuk, mi történt... s idővel megszerette. Míg fia Jákob esetében azt látjuk, hogy hét évet szolgált Ráchelért, ám ez csak perceknek tűnt, mert már annyira szerette.

Főrabbinink kiemelte, a ketubában szerepel a férfi és női összes joga, illetve az a létét, amelyet a

házasság, szerelem, ünnepek, uralkodók és sok minden

férfi letesz arra az esetre, ha elválnának, hogy ezt követően a nő ne maradjon minden nélkül. A házasság – egy szövetség kötése, nem véletlen, hogy a tízparancsolatban az szerepel, hogy „ne törj házasságot”. Ráadásul a házasságtörés sok jogi problémát (örökösök stb.) vet fel.

EROTIKA, SZERELEM A BIBLIÁBAN

– Aki a bibliai történeteket olvassa, számos kicsapongással, erotikával találkozhat – vezette fel az előző rész folytatását Dési János. Majd hozzátette, kifejezetten szabatosnak tűnik ez a világ, miközben máshol... ez kevésbé jellemző.

Frölich Róbert hangsúlyozta, a mózesi könyvekben és egyéb bibliai könyvekben találhatunk jócskán pajzán történetet. Az Énekek Éneke kifejezetten erotikus, szerelmes költeményfűzér, mégis bekerült a Bibliába. Azt sem hallgatja el, hogy a jerikói kémek egy örömlány házába térnek be, s egy örömlány segít nekik. Eszter könyvében is olvashatunk finom rövid utalást...

A zsidóság tudja, a férfi és a nő között szexuális kapcsolat az élet része. Nem véletlen, hogy a Talmud, vagy a Sulchan Aruch is beszél róla. A nemiség nem bűn! A halacha pl. engedélyez bizonyos fogamzásgátlást is.

Számos csábítástörténet szerepel a Tórában – Potifárné és József ismerte esete, de ne feledjük Dávid kalandjait sem. Az első „csábító” viszont valójában a kígyó volt...

Gábor György elemezte Lót és lányai történetét, mely szerint az emberiség túléléséről szólt. Talán először alakult ki némi vita, ugyanis főrabbinink szerint ez odaszúrás a két ősellenségnek (moabiták, ammoniták), hogy vérfertőzésből születtek.

A homoszexualitás kapcsán a mózesi törvények kimondják, „férfival ne hálj úgy, ahogy asszonnyal szokás, utálatosság az”. Miközben vannak utalások... Dávid és Jonathán legendás barátsága esetében akad egy mondat, amely többre utal, mint szimpla barátság...

Gábor György kiemelte, érdekes, hogy a szöveg csak a férfiak esetét említi, a nőkre viszont ki sem tér. A – férfiak közötti – homoszexualitást azért is tiltották, mert félték, hogy egy olyan lény jöhet létre, amely veszélyezteti az egész i.teni tervet! A professzor úr beszélt arról is, mai szemmel elképeszt minket, hogy valaki állattal közösül, miközben az emberiség történetében ez nem volt evidencia ennek a tilalma. Tudunk olyanról, hogy ezt gyakorolták...

ZSIDÓ ÜNNEPEKRŐL

Gábor György az ünnepek kapcsán kifejtette, hogy azok megállítják, visszaforgatják az időt, visszavisznek minket egy rég volt, ősidőbe. Úgy élhetjük meg, hogy mi is ott vagyunk, mint

pészáchkor, amikor mi is „kivonulunk Egyiptomból”. Ráadásul az ünnepek idején bizonyos szempontból találkozhatunk I.tennel.

Frölich Róbert beszélt arról, hogy a legrégebbi ünnepeink a három zárandókünnep (Pészách, Sovajsz Szukkajsz), illetve Rajs Hassanó és Jajm Kippur, melyekről írásos emlékeink is vannak. Hozzátette, amikor Mózes felsorolja az ünnepeket, azt mondja: „ezek az I.tennek az ünnepei” – kvázi, ekkor tart fogadóórát.

Hallhattunk arról, hogy a szombat nem csupán pihenőnap, de ritmizálja is az emberek életét. – A zsidók megtartották a szombatot, a szombat megtartotta a zsidókat – idézte a klasszikust Dési János. /Kiemelném, állandó szerzőnk, mint mindig, e részben IS annyit, és akkor szóval meg, amikor kell. Rendre példát ad abból, mi is a moderátor szerepe... - A szerk./ Szó esett arról is, hogy a zsidó ünnepek két fronton zajlanak – otthon és a templomban. Két ünnepet leszámítva: a szombat és a Szukkajsz. Mert a szombatot, ahogy technika haladt előre, egyre nehezebb volt megtartani (villany fel/lekapcsolás stb.) külső segítség nélkül. Míg sátrat nem lehet a lakásban felépíteni...

Az ünnepeink nem változtak, csupán a hozzájuk köthető rituálék, étkek változtak földrajzi elhelyezkedéstől, tájegységektől függően. Az alapelemek viszont azonosak, így a világban bárhol otthonosan érezhetjük magunkat.

AZ URALKODÓT ÉRINTŐ SZABÁLYOK

Azért születhetett annyi magyarázat, kommentár, mert a zsidó közösségekben akár a vallási törvények betartását sem lehetett állami eszközzel kikényszeríteni, ezért is alakulhatott ki ilyen vitakultúra – kezdte lapzártánk előtti utolsó beszélgetést Dési János.

– A biblikus Izraelben soha nem alakulhatott ki túl erős állam – emelte ki Gábor György. – A király törvényeiben szerepel, hogy a király ne szerezzen túl sok aranyat, túl sok (harci) lovat, ne térítse vissza a népet Egyiptomba, s tartsa be a törvényt. Azaz tartsa tiszteletben a mózesi törvények által is védett magántulajdont, felejtse el a harci retorikát. Ne akarja a szabadághoz szokott népet visszavinni a rabszolgasorba, és ne változtassa meg a törvényeket, mert azok rá is vonatkoznak.

Már létezett a hatalmi ágak (világi és szekuláris) hatalom szétválasztása, miként már léteztek

a fékek és ellensúlyok, nem lehetett bármit megtenni. A legfőbb uralkodó nem a király volt, hanem az Ö.való! A törvényhozó I.ten, törvényeit nem lehet átalakítani!

Megtudtuk, hogy a próféta kérlelhetetlen ellenzék, az igazságosság és a(z i.teni) törvény védője. Később szóba került, milyen elv szerint igyekeztek megtartani a zsidó törvényeket, és a befogadó ország törvényeit. Bővebben erről is és sok mindenről: <https://erabbi.blog.hu>

*

Lapzártánk után indult el főrabbinink, Dr. Frölich Róbert új sorozata, melyben Izrael bibliai ellenségeiről hallhatunk. Elsőként az amalekitákról: <https://tinyurl.hu/l3Z1>

Dési János

Csoda Rómában – de Sica zsidómentő akciója

A filmrendező Vittorio de Sica zsidómentő tevékenységéről még elég keveset tudunk, pedig a világ egyik legismertebb filmkészítőjéről van szó, aki szinte egyedülálló módon színészként és rendezőként is nyert Oscar díjat – összesen négyet. (Az utolsót, 1972-ben a Finzi-Continiék kertje című alkotásáért, amely egészen megrázóan idézi fel azt, hogyan jutott el a világ a zsidóság egy jelentős részének elpusztításáig.) Sica-ról számtalan életrajzot írtak, magyarul is. Interjúk, cikkek ezrével, tízezerrel születtek róla Évtizedekig Olaszország egyik legsikeresebb embere volt. Mégis, életének erről a szeletéről egyelőre még keveset tudunk.

A washingtoni székhelyű United States Holocaust Memorial Museum (USHMM) szervezésében interjúkat, visszaemlékezéseket gyűjtünk a negyvenes években történeletről. Így jutottunk el kollégáimmal Vittorio de Sica sztorijáig. Filmjei, a Biciklitolvajtól a Csoda Milánon át, vagy a Házaság olasz módra-n keresztül az Egy asszony meg a lányáig minden mozi szerető ember örök kedvencei. Már csak ezért is különösen kíváncsiak voltunk, nekünk mit sikerül kiderítenünk. Még csak a kutatás elején járunk – a karanténidőszak nem segít -, de nem adtuk fel, dolgozunk tovább. De fussuk át gyorsan, eddig mit tudunk.

Előljáróban érdemes annyit felidézni, hogy az 1901-ben született de Sica már a 30-as években az egyik legnépszerűbb olasz filmszínész volt. Számtalan alkotásban jelent meg – ráadásul egy olyan korszakban, amikor az olasz filmkészítés a csúcson járt. Részben, mert a mind jobban elszigetelődő fasiszta Olaszországba nem jöhettek be az ellenséges amerikai, vagy angol filmek, részben valamit kellett adni mégiscsak a népnek. Érdekes módon a faszizmus nem telepedett rá teljesen a művészetekre - valami relatív kis szabadságuk megmaradt.

A sztár de Sica a 40-es években debütált, mint filmrendező. Sorra jelentek meg alkotásai, míg 1944-ben elkészítette azt a filmet, amely már „valóban” de Sica film. A gyerekek figyelnek minket című alkotással egyből a legnagyobbak közé emelkedett.

Közben az olasz fegyverletétel után az ország déli felét megszállták a németek, míg az északin a fogságból kiszabadított Mussolini névleges vezetésével német bábállam alakult, a Salói Köztársaság. (Ha már film, ajánljuk erről Pasolini Salo, avagy Sodoma 120 napjára-t.)

Állítólag Goebbels ötlete volt, hogy Salóban szervezzék újra az olasz filmipart, annak propaganda értéke miatt. És ezt bízzák de Sica-ra. Egy ilyen invitálásnak nehéz ellentmondani. Ám Sica semmiképpen sem szerette volna a fasiszta államot még így sem támogatni. Azt találta ki, hogy a Vatikán megbízásából forgat egy filmet. A „La porta del cielo” (Az ég kapuja) zarándokok csodás utazásáról szól. Sica

azt felelte hát Mussoliniék hívására, hogy amint befejezi a forgatást, már megy is Salóba.

Csak hogy a film nem akart elkészülni. Ebben az időben egy átlagos forgatás maximum három hétig tartott. Ez a film több mint 120 nap alatt sem került dobozba. De Sica lánya, Emi, akivel mi is interjút készítettünk Rómában, bár kisgyerekek voltak a forgatás idején, úgy idézte fel, hogy Pénelopé módszert alkalmaztak. A napközben leforgatott nyersanyagot este eldobták, hogy reggel mindent újra kezdhessenek. Abban bíztak – mint utóbb kiderült joggal -, hogy a szövetségesek előbb szabadítják fel Rómát, mint ahogy befejezik a munkát.

Már önmagában ez is elég ravasz dolognak tűnik. De ennél sokkal többet tett Sica. A népes statiszta csapatban elrejtett 300 – egyes források szerint – 500 üldözött zsidót, de partizánok is megbújtak köztük. Akik, miközben keresztény zarándokokat játszottak, megmenekültek a deportálástól.

Itt nem csak arról volt szó, hogy de Sica és stábjja úgy alakította a sztorit - ebben nagy szerepe volt alkotótársának, a forgatókönyvíró Za-

vattininek is -, hogy szükség legyen ennyi szereplőre, hogy zsidókat rejthessenek el. De a stábnak kellett még az ellátásukat, a szállásukat is megszervezni.

Kétségtelen, ehhez jelentős segítséget kaptak a Vatikántól. A filmet jegyző Orbis filmstúdió a vatikáni állam tulajdonában állt. Sőt, a pápai állam, a Vatikán határain túl lévő római templomot, a Szent Pál bazilikát ajánlott fel a forgatás helyszínéül. Ebben a hatalmas templomban húzták meg magukat éjszakánként a németek elől bujkáló zsidók. A templomban aludtak, ettek, éltek. Állítólag az ott szolgáló papok sokszor morogtak, hogy egy templom mégsem erre való – de ők is tudták, mi várna ezekre az emberekre, ha kitaszítanák őket, így igyekeztek jó képet vágni.

A forgatás legfőbb vatikáni felügyeletével Monsignore Montinit bízták meg. Ő egy szép napon megelégtelt a templomban lévő felfordulást, ami a filmkészítéssel és a több száz ott megbújt ember mindennapi jelenlétével járt. Magához hívatta a rendezőt és lehordta azzal, respektálják, hogy

I'ten házában vannak. A rendező letérdelt előtte, kezét csókolt a főpápnak és elnézését kérte. Montini állítólag visszahúzza a kezét megértően morgott, de azért hozzátette, ne feszítsék túl a húrt. Montini később VI. Pál néven lett a katolikus egyház feje.

És a film milyen lett? Róma felszabadulása után ez már senkit sem érdekelt. Sica és a rejtegetett zsidók is megmenekültek. A rendező jó évtizeddel később mondta el egy interjúban, hogy sosem látta a végső verziót, minden bizonnyal el is veszett. Évek múltán derült ki, hogy a negatív valahogy Párizsba került és a Nemzeti Könyvtárban fent maradt. Akkor restaurálták, és több mint húsz évvel de Sica halála után 1997-ben mutatták be a velencei filmfesztiválon.

Sica lánya és unokája, akikkel beszélgettünk, nemcsak a filmkészítőre, hanem az embermentőre is büszke. Unokája megmutatta azt a házat, ahol Sica elrejtett még pár embert. És lelkesen hozzátette, nem ő volt egyedül ezzel a családban, mert egy nagynéni is elrejtett a lakásában pár üldözöttet.

FELTÁMADÁS A TETSZHALÁLBÓL

A New York kávéház lappangása Hungária étterem álnéven

Bő egy éve új sorozatot indítottunk, amely többek tetszését elnyerte. Folytatjuk a sok érdekességgel tarkított utazást - a XX. század elejének Budapestjén. Továbbra is a kiváló www.melyenszanto.blog.hu szerzője, Szántó András válogat a blogban megjelent legérdekesebb írásaiból. Most visszatérünk a New York-ba...

2011-ben a New York kávéház elnyerte „a világ legszebb kávéháza” kitüntető címet, megelőzve olyan történelmi helyeket, mint a velencei Caffè Florian, a bécsi Café Central, a prágai Café Imperial vagy a párizsi Café de la Paix. Ez nagyszerű dolog, és ismerjük a Kávéház százéves történetét, amivel erre a címre méltóvá vált. Csakhogy ebben a száznál több évben van 1-2 évtized, amit átugrunk, mintha ezalatt a hely nem is létezett volna!

E rövid emlékezésben (posztban) csak azt szeretném feleleveníteni Nektek, az ismert emberek közül kik is fordultak meg a Hungária étteremben, alias New York kávéházban.

Az 1945-ben romos kávéházat rendbe hozták, eszpresszóként üzemeltették, de a vállalatnak kevés volt a bevétel, ezért sportruházat, majd raktárt csináltak belőle. Az újabb feltámadás után, immár Hungária étteremként számtalan Ibusz csoport fordult meg itt. A lengyel, cseh, NDK-s, orosz, lett és örmény vendégeken kívül vidéki TSZ-ek, tanácsok, gyárak kollektívái is

rendre megjelentek, jókat ettek, s ezt aláírásaikkal is igazolták a vendégkönyvben. Majd 1956 újabb lerobbanást, aztán egy rendesebb helyreállítást hozott, és a 60-as években kezdődött az „igazi feltámadás”. Előbb az írók és újságírók, majd más művészek kezdtek visszatérni a New Yorkba – a hosszú kiéhezés után régi és új társaságok alakultak és választották törzshelyé a kávéházat.

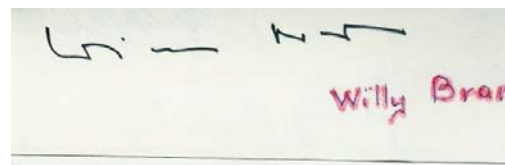
Azután jöttek a fiatalok. Bármilyen hihetetlen, akkor én is fiatal voltam és a feleségemmel sokszor találkoztunk és teázunk itt, és tátott szájjal bámultuk az addig csak műveikből ismert nagyságokat. Volt olyan eset is, hogy a randevúra már nagyon vártam a feleségem, sokat késett, és féltem, a pincér képes lesz kifizettetni velem a fogyasztásomat (bár ez nagy bravúr lett volna tőle, mert egy fillér sem volt nálam). Azután megjött a felmentő sereg, a közérben visszaváltott úvegek árából kifizette nejem a teámat egy kiflivel, ha jól emlékszem 2 forint 60 fillért, sőt még némi borralalóra is futotta...

A kávéházzal, kezdeteiről és történetéről rengetegen írtak – és olyan sokat, hogy több kötetet megtölthetnének vele – persze az ismétlések, egymás idézgetése nélkül sokkal soványabb lenne a füzet. Akkor mit akarok én? – még egy bört lehúzni a szerencsétlenről, nagy nehezen kreálva egy háromszavas mondatot, ami eddig mindenhol kimaradt?

Nem!!! Csak azt szeretném néhány szemelvényvel bebizonyítani, a Kávéház közelmúltbéli (Boscoló szálloda részeként) való teljes felújítása előtt, a „csendes” évtizedekben is remekelt, és ekkoriban kik jártak itt és élvezték a kitűnő ételeket és kiszolgálást. Mert a véleményeik szerint ilyen volt, pedig a legtöbben igazi „világnagyságokkal” hasonlították össze.

Az új (ki tudja, hányadik-új) vendégkönyvet 1976-ban Pálffy József, a Magyar Újságíró Szövetség akkori elnöke nyitotta meg. Ezután következtek, írók, színészek, zenészek (pl. a budapesti karmesterverseny résztvevői), politi-

A zenénél és a zongoristáknál maradván Cziffra György, a Liszt Ferenc díjas zongoraművész, az egyik legjelentősebb és világszerte ismert magyar előadóművész is felkereste az éttermet az egyiptomi származású Soleilka nevű feleségével. Egy évvel voltak a tragikus baleset, fiuk halála után és a kortársak szerint ez nagyon rányomta bélyegét a hangulatukra.

Volt itt számos kitűnő sportoló is, akik közül elsősorban Pelét, a zseniális focistát említem. Aláírása is játékos volt - a nevét kiegészítette egy rajzzal, – hátha valaki nem ismeri, ahogy pestiesen mondják... Nekem nagyon szimpatikus életútjából az eltökéltsége, hitvallása: „Focistának születtem, ahogy Beethoven muzsikusként. Olyan nekem a futball, mint valami vallás. Imádom és istenként tisztellem a labdát.” Talán éppen ez az, ami a hazai focistákon egy cseppet sem látszik!

A sztároknál maradván, Sylvester Stallone is járt a Hungáriában, és nagyszerűen érezte magát. Egy másik filmsztárra talán már sokkal kevesebben emlékeznek, pedig ebben az évben már a 74. születésnapját ünnepelte Kabir Bedi, aki roppant népszerű volt a nyolcvanas években, mint Sandokan. Jelenleg harmadik feleségével él, és három gyermeke van.

Végül a hihetetlen nagy és érdekes választékból egy politikust is kiemelek – szubjektív választás eredményeként. Nekem ugyanis szimpatikus volt Willy Brandt politikája akár Berlin polgármesterként, akár később az NSZK kancellárjaként. A Nobel békedíjas politikus haláláig harcolt a különböző kultúrák összehangolásáért és számos politikai feszültség feloldásáért. Az eredeti cikkben még számtalan érdekességet és fotót találhatnak: <https://tinyurl.hu/thw6>

kusok (az ENSZ főtitkára, miniszterelnökök, stb.). Az illusztris névsorból kiragadtam néhány nevet és aláírást a sokféleség példáiként:

Fényes Szabolcs, nagyszerű zeneszerzőnk, akinek valamelyik szerzeménye szinte naponta elhangzik – semmilyen emléktáblát, vagy emlékszóbat eddig nem kapott. Feleségével, Csikós Rózsiával 1977-ben vacsorázott a Hungáriában és láthatóan jól érezték magukat!

Legyél önkéntes pótunoka!

A jelenleg globálisan jelentkező járványügyi helyzetben sokak élete fenekestől fordult fel. Szülők kényszerülnek otthoni munkára, az egyetemek, iskolák bezárták kapuikat, a baráti, családi összejövetelek megtartása nem ajánlott, a tervezett koncertek és kulturális programok elmaradnak. „Hogy tetszik lenni?” címmel indított kezdeményezést a Fesztivál Önkéntes Központ, a legnagyobb hazai fesztiválok önkénteseit koordináló szervezet a Magyar Máltai Szeretetszolgálattal közösen.

A program az otthonaikba kényszerült idős korosztályt köti össze szabadidővel rendelkező lelkes fiatalokkal, akik aktív telefonos kapcsolattal társaságot tudnak biztosítani számukra.

Az elmúlt hetekben nem csak a közösségeinktől szakadtunk el, napi szinten rossz hírekkel van tele az üzenőfalunk, és senki sem tudja meddig tart ez a kialakult állapot. Viszont van, ami biztos és állandó: járvány ide vagy oda, az önkéntesség szexi!

– Sokat gondolkodtunk, hogyan tudnánk segíteni a kialakult helyzetben – mondta Nagy Réka, a Fesztivál Önkéntes Központ vezetője. – Így született meg a „Hogy tetszik lenni?” kezdeményezés, melynek keretén belül az együttműködő szervezetekkel karöltve kötjük össze a koronavírus legveszélyeztetettebb csoportjába tartozó, otthonaikba kényszerült idős korosztályt szabadidővel rendelkező lelkes fiatalokkal. Tudjuk, az önkénteseink könnyedsége és vidámsága telefonon keresztül is ragadós. Emellett újra részesei lehetnek egy közösségnek, ami mindannyiunknak hiányzik. Nem csak a generációk közötti kapcsolat felélénkítése a cél, de az értékteremtés, hagyományörzés is, mert minden héten új témákat helyezünk előtérbe, például, hogyan szórakoz-

tak régen és most, begyűjtjük a legjobb recepteket. Meghallgatjuk a régebb óta fiatalok katonasztorijait, de előkerülnek a randik és az első szerelem történetei is. A program során önkénteseink is kitörhetnek a karantén szürke egyhangúságából, és olyan történeteket, életbölcességeket hallhatnak, amely emlékezetes lesz számukra.

A Fesztivál Önkéntes Központ új programja mindenki számára nyitott. Minden felkészítés,

meghallgatás, és kapcsolattartás online zajlik, így az ország bármelyik pontjáról jelentkezhetnek, akik szeretnének segíteni, kommunikatívok, és hetente pár órát tudnak szakítani arra, hogy egy jófej névvel, vagy bácsival csevegjenek.

Aki jelentkezne pótunokának, vagy pótunokát keres az alábbi linken talál bővebb információt: <https://fesztivalonkentes.hu/htl>

Koronavírus: fontos hitközségi telefonszámok és információk

A MAZSIHISZ és a BZSH munkatársai a koronavírus miatt, mindannyiunk egészsége érdekében távmunkában dolgoznak. Azonban szervezeteinknek kiemelten fontos a magyar zsidó közösség folyamatos tájékoztatása és segítése. Reméljük, a járvány minél hamarabb lecseng és visszatérhetünk normál működésünkhöz, és mielőbb találkozhatunk.

ÁLTALÁNOS SEGÍTSÉG / INFORMÁCIÓ
Telefonszám: + 36 (30) 541-8771

Hívható minden nap 9-19 óra között, más időpontban a kontroll szoba válaszol a kérdésekre. Mivel sok hívás érkezik, kérjük a telefonálókat, lényegre törően és röviden mondják el kérésüket.

Dr. Gádorné Weber Ági, a csoport vezetője elmondta, a fenti számot akkor hívja, ha ügyei intézésében, bevásárlásban, a gyógyszerek kiváltásában stb. kér segítséget.

CHEVRA / TEMETKEZÉSI OSZTÁLY ELÉRHETŐSÉGEK

Telefonszám: 36 (1) 413-5518,
36 (1) 413-5546

Személyes ügyfélfogadás a Chevrán nincs.

Telefonon felvilágosítás:

hétfőtől-csütörtökig: 8:00 - 16:00 óráig.
Pénteken 8:00 - 13:00 óráig.

Temetés ügyintézése:

hétfőtől-csütörtökig 8:00 - 12:00 óráig.
Pénteken 8:00 - 11:00 óráig.

KOZMA UTCAI ZSIDÓ TEMETŐ NYITVA TARTÁS

Szombat kivételével minden nap:
8:00 - 15:00 óra között

KRÍZIS TÁMOGATÓ VONAL

Telefonszám: + 36 (30) 541-6524

A krízis menedzsment szakképzett pszichológusai várják hívását az alábbi időpontokban:

Hétfő: 14:00 - 15:00 óra között
Kedd: 20:00 - 21:00 óra között
Szerda: 19:00 - 20:00 óra között
Csütörtök: 19:00 - 20:00 óra között
Péntek: 12:00 - 13:00 óra között

Ha:

- egyedül van, vagy úgy érzi, hogy nincs kivel megosztania féltreim, kérdéseit;
- úgy érzi, hogy a kialakult helyzet miatt pánikba esik, és szorongását nem tudja kezelni;
- ha hozzátartozója érintett a betegség által, és szüksége lenne mentális támogatásra;

HÍVJA A MENTÁLIS SEGÉLY SZOLGÁLATOT!

A segélyhívó vonal nyújtotta szolgáltatás nem terápia, hanem gyors segítségnyújtás, amely által túl lehet lendülni mélypontokon, vissza lehet kerülni egy jobb mentális állapotba.

KULTURÁLIS PROGRAMOK A KARANTÉNBAN

Immár több, mint egy hónapja felborult a megszokott életünk, nem találkozunk senkivel, nem utazunk. S akinek nem kell bejárnia a munkahelyére, vagy „home office” dolgozik, legritkább esetben hagyja el otthonát. Sokan talán már többször áttakarították a lakást, rendet raktak, s több könyvet is elolvastak. Egy idő után azonban jön a monotónia, mást szeretnénk. Márciusi számunkban már közreadtunk egy listát, hogy „juthatunk el” otthonról – ingyen – moziba, színházba, koncertre, cirkuszba, vagy akár fesztiválra. Ezúttal igyekszünk néhány újdonsággal szolgálni – továbbra is a teljesség igénye nélkül.

mesét is kínál, amelyek a kisgyerekeket is lefoglalják: a Rumi, a Mese Mátyás királyról, A téli tücsök meséi. Az iskolásoknak a kötelező olvasmányok segíthetnek: A köszívű ember fiai, Az Egri Csillagok, vagy éppen A Pál utcai fiúk.

De örülhetnek a Rejtő rajongók is, mert olyan klasszikusokra akadhatnak, mint A tizenégy karátos autó, A három testőr Afrikában, vagy A megkerült cirkáló.

A listán szerepel még sokak – filmes – kedvence, az Abigél, illetve Az ötödik pecsét is. És megannyi, különböző komolyzenei koncertet is találhatunk itt:

<https://archivum.mtva.hu/radio>

Hangoskönyvek – gyerekeknek is

Igazából nem is hangoskönyvek ezek, hanem rádiójátékok, amelyek már összesítő nevükön hangoskönyvként futnak, szóval nevezzük őket így. Az MTVA Archívum rengeteg olyan

Bábszínház, színház, opera, koncertek

A koronavírus idejére több intézmény nyitotta meg digitális archívumát ingyenesen, több színház tesz elérhetővé előadás-felvételeket különböző csatornákon, színművészek olvas-

nak fel regényeket, meséket, mondanak verseket. Böngésszenek:

<https://tinyurl.hu/Ymwe>

De számos élő programot is megnézhetnek. Közte gyermekműsorokat, bábszínházi és színházi előadásokat és komolyzenét, közte számtalan operával:

<https://tinyurl.hu/hpK0>

Kiállítások itthon és külföldön

A világ nagy múzeumi szinte mind bezártak. De elindult a Virtuális Mozaik Múzeumtúra, a múzeumok elérhető tartalmainak keresőoldala. A zárva tartó múzeumok, hogy kapcsolatban maradhassanak látogatóikkal, számos kulturális anyagot, kiállítást és gyűjteményt tettek elérhetővé online. Az oldal célja, hogy összegyűjtse, és egy oldalon megjelenítse a múzeumok digitális tartalmait. Már majd 150 digitális tartalom érhető el, többek között audio guide-ok, virtuális kiállítások, épületbejárások, múzeumpedagógiai foglalkozások, online gyűjtemények, adatbázisok és folyóiratok:

<http://www.mozaikmuzeumtura.hu>

Idei nyaralás!

Sikerült akciós áron befizetnem a családdal közösen egy visszafogottabb nyári üdülésre. Ennek az árát talán még én is ki tudom köhögni. Az idejé uti cél: Costa del Balkon! Az idegenvezető pedig Miguel de Carantén lesz. Szerencsém volt, mert kifogtam a legjobb utazási

irodát, amely a Home de Tour. Csak nehogy elfelejtsem a helyi népszokásokat! Például, hogy reggel 9-12 között a vének tanácsa ülésezik a szabadban, amit nem illik utcai járkálással megzavarni. Akad több fakultatív program is, mi Maszkabálra fizettünk be, de csábító a világhírű énekes, Vak Cina koncertje is, őt sokan szeretnék már végre látni, de senki sem tudja, jelenleg hol rejtőzködik. Az utazást, repülő helyett room to room rendszerben, gyalogosan tesszük meg, hogy bejárhassuk Costa del Balkon minden szegletét.

Ha elfáradunk, akkor majd olvassgatunk, hiszen magammal hoztam Vu Han Solo A kigyóévők földjén című legújabb kalandregényét. Én már nagyon várom, szó szerint lázasan készülök erre az útra. Remélem, a gyerekek addig nem bosszantanak fel, mert akkor megtanítom őket gumikesztyűbe dudálni.

Már előre jeleztem a családnak, nem lesz egész nap nassolás, mert aztán jön a gyomorrontás, s lehet egymástól minimum másfél méterre hányni. Persze nass ide, vagy oda, tuti felszedünk pár kilót a jó kis házi kifőzdeinkben, így veszek bérletet a SZALADJ OTTHON konditerembe. Állítólag a tuti módszer, egyben idejé sláger az operatív törzshajlítás...

És ha ez sem segít a fogyásban, akkor én mosom kezeimet... (Ismeretlen szerző a facebookról)

Vírushelyzet-összefoglaló az eddigi ismeretek alapján.

1. Elvileg nem hagyhatod el az otthonodat, de amikor el kell hagynod, akkor elhagyhatod.
2. Maszkot viselni teljesen értelmetlen, de talán jobb, ha hordod, mert megvédhet, de lehet, hogy csak kifelé akadályozza a vírust, de talán egy kicsit befelé is.
3. Az üzletek, szolgáltatók zárva vannak, kivéve, amelyik nyitva van.
4. Ne menj be a kórházba, szakrendelésre, kivéve, ha oda kell menned. Ugyanez érvényes az orvosi rendelőkre, oda is csak végszükség esetén menj, feltéve, ha nem vagy túlzottan beteg.
5. A mostani vírus halálos, de mégsem olyan félelmetes, de néha okozhat akár globális katasztrófát is.
6. Gumikesztyű nem segít, de mégis hasznos lehet.
7. Mindenki maradjon otthon, de fontos kimenni a friss levegőre.
8. Nincs áruhiány az üzletekben, de vannak dolgok, amiket nem lehet kapni, ha az ember este akarná azokat megvenni. Vagy reggel. Vagy napközben.
9. A vírus nem ártalmas a gyerekekre ill. fiatalokra, kivéve azokat, akik megbetegsznek tőle.
10. Ha megbetegszel, sokféle tüneted lehet, de tünetek nélkül is megbetegedhetsz. Lehetnek tüneteid anélkül, hogy megbetegednél.
11. Étterembe nem mehatsz, de rendelhetsz éttermi ételt otthonra, amit esetleg olyan személyek készítettek, akik nem viseltek szájmaszkot vagy gumikesztyűt. Vagy egyiket sem. Vagy mindkettőt, csak mielőtt felvették, ráköhögtek.
12. A vírus különböző felületeken 2 órán keresztül, nem, 3, 4, 6, 18 órán keresztül aktív marad. Vagy napokat mondunk?
13. Számoljuk a halálesetek számát, sőt a halálozási arányt is, de fogalmunk sincs, mihez képest, mert nem tudjuk, mennyien betegedtek meg.
14. Nincs rá gyógyszer, kivéve azt, amelyik talán már van, amelyik esetleg nem veszélyes, persze csak ha nem vesz be túl sokat belőle az ember.
15. Addig otthon kell maradnunk, amíg el nem tűnik a vírus. De csak akkor fog eltűnni, ha meglesz a nyájimmunitás, azaz már körbejárt. Ehhez az kellene, hogy találkozzunk másokkal.

További ötletek?

+1: Még valami: Németországban be kellett zárni a fodrászatokat, fogorvoshoz viszont szabad menni. Nálunk fogorvoshoz nem szabad, de fodrászhoz igen.

(Ismeretlen szerző a facebookról)

Kecskék, sakálok, vaddisznók az izraeli városban

Amióta szerte a világban kijárási korlátozások vannak érvényben, azóta az állatok mind jobban felbátorodnak, és egyre nagyobb számban néznek körül a városokban.

Ausztráliában, Adelaide-ben ken-guru ugrált végig a városközpont utcáin. Chile fővárosában, Santiagóban két pumát láttak sétálni, s természetesen Izrael sem maradhatott ki a „jóbból”.

Haifa Izrael harmadik legnagyobb városa, ahol a környék vaddisznói eddig is megjelentek olykor. Ám leginkább éjszaka, és egyesével. Mostanában viszont már fényes nappal járnak csapatostul az utcákra, és túrják lelkesen a földet, „vizsgálják át” a kukákat, ahogy ebben a videóban is látható:

<https://tinyurl.hu/XRaG>

Eilatban pedig több helyen is kőszáli kecskével találkoztak. Nem meglepő, hisz' az országban rend-

kívül szigorú kijárási tilalom van érvényben. Bevásárláson és a munkába járáson túl csak 100 méterre lehet eltávolodni a lakhelytől. A vasárnapi enyhítés után 500 méteres távolságon belül is lehet

sportolni, akár párban is, valamint nyílt területen szabad csoportosan imádkozni, de csak legfeljebb tizenkilenc fős csoportokban. De menjünk tovább!

Tel-Avivban, a népszerű Hayarkon parkban sakálok vertek tanyát. A városban azonban nem csak sakálok jelentek meg, de a tengerparton, amely jó időben megtelik emberekkel, – de már ilyenkor is sokan ülnek ki – most olyan madárfajokat látni és hallani, amelyeket máskor soha. Az egyetlen talán igazi jó hír, hogy Jaffó fölött eltűnt a korábban megszokott, szmogos ködfátyol.

Egy százalék a Dohányért

Az Alapítvány a budapesti Dohány utcai zsinagógáért köszöni az elmúlt évi segítséget. Idén is számítunk tavalyi támogatóink hozzájárulására, és reméljük újak is csatlakoznak. Az adományokból az Alapítvány számos kulturális programot és egyéb rendezvényt szervezett, de rendre támogatja a Szeretetkórházat is.

Kérjük, adója 1 százalékkal is támogassa az Alapítvány munkáját!

Adószámunk: 18005127-2-42

Kósert házhoz

Ha valaki a járvány miatt nem szívesen mozdul ki az étel elvitele idejére se otthonából, azoknak továbbra is működik házhoz a Kosher Deli házhozszállítása.

Természetesen személyes átvétel is lehetséges a Síp utcai üzletben.

A kiszállítás az V., VI., VII., VIII., XIII. kerületekbe ingyenes, más budapesti kerületekbe pedig 500 forintba kerül.

Természetesen az ételek mellett a boltban kapható termékek közül lehet még bármit rendelni.

Élta: <https://tinyurl.hu/Xljq>

KOSHER DELI

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák fölötti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajs 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szeretteinkért a gyertyák. A Jahrzeit-napon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunk úgy segít Önöknek, hogy közreadjuk, elhunyt szeretteiknek mikor is van a Jahrzeitje.

Dr.Bálint Imréné	május 2.	Vadász Mihályné	május 5.	Reichental Jakab	május 10.	Steiner Alfréd	május 20.
Grünwald József	május 2.	Birnbaum Edit	május 5.	Balázs Grósz Pál	május 11.	Dr. Seifert Géza	május 21.
Gyarmati Lajos	május 2.	Krebsz Dezső	május 5.	Rose Neumann	május 11.	Dr. Frank Endréné	május 22.
Illésné Suchman Karolin	május 2.	Winter Lászlóné	május 5.	Deutsch Miklós	május 13.	Weisz Sámuelné	május 24.
Várnai Olivér	május 2.	Dr. Csillag Gábor Sándor	május 5.	Steiner György	május 13.	Reitmann Gizella	május 28.
Schaffer Andor	május 3.	Révész Emília	május 6.	Krebsz Dezsóné	május 14.	Baruch Sándor	május 28.
Grünwald Béla	május 4.	Dr. Hajdú Árpád	május 9.	Szili Mórné	május 17.	Csillag család Szegiből	május 29.
Heksch László	május 4.	Vadász Miklós	május 9.	Szűsz János	május 19.	Dévényi Andrásné	május 31.
Kálmán Ferencné	május 4.	László Miklós	május 10.	Héber felirat	május 19.		

